

Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nuomonė dėl žaliosios knygos dėl ES pozicijos ekonominės migracijos valdymo klausimui

KOM(2004) 811 galutinis

(2005/C 286/05)

2005 m. sausio 11 d. Europos Komisija pateikė komunikatą Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl: Žaliosios knygos dėl ES pozicijos ekonominės migracijos valdymo klausimui

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, kuriam buvo pavesta atlikti parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2005 m. gegužės 24 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas — p. PARIZA CASTAÑOS.

Savo 418-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje birželio 8-9 d. (birželio 9 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 137 nariams balsavus „už“, 1 nariui — „prieš“ ir 3 nariams susilaikius priėmė šią nuomonę:

1. vadas

1.1 Nuo tada, kai Tamperės Europos Vadovų Taryba ėmėsi Amsterdamo sutartimi suteikto įgaliojimo sukurti bendrą Europos Sąjungos imigracijos ir prieglobsčio politiką, praėjo penkeri metai, tačiau šis tikslas iki šiol nepasiektas. Komisija pateikė daug pasiūlymų dėl politinių ir įstatymų leidybos priemonių, tačiau nesulaukė pakankamos Tarybos paramos. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas bendradarbiavo su Komisija ir pateikė nemažai nuomonių, siekdamas imigracijos srityje parengti tikrą bendrą ES imigracijos politiką ir suderinti Europos Sąjungos teisės aktus.

1.2 Šiuo metu yra nauja situacija. 2004 m. lapkričio mėn. Buvo priimta Hagos programa, kurioje numatyti nauji išipareigojimai vystant imigracijos ir prieglobsčio politiką ateinančiais metais. Ši programa savo ruožtu neatsiejama nuo Sutarties dėl Konstitucijos Europai, kurioje patvirtinama užduotis sukurti bendrą ateities Europos imigracijos politiką⁽¹⁾.

1.3 Komisijos pateikta Žalioji knyga yra skirta esminiams imigracijos politikos klausimams, pavyzdžiui, leidimų suteikimo sąlygos ekonominiams migrantams ir migracijos šrautų valdymo bei administravimo būdai. Priėmimo sąlygų teisės nuostatos sudaro pačią imigracijos politikos esmę, o šiuo metu egzistuoja tik teisės nuostatos nacionaliniu lygiu, kurios, be to, yra labai skirtingos ir varžančios.

1.4 Daugiau nei prieš trejus metus Komisija pateikė pasiūlymą dėl direktyvos, nustatančios „trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo, siekiant apmokamo darbo ar savarankiškai dirbančio asmens ekonominės veiklos, sąlygas“⁽²⁾. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir Europos Parlamentas savo nuomonėse⁽³⁾ palankiai įvertino šį pasiūlymą, tačiau

Taryba apsiribojo šio teksto pirmuoju svarstymu. Kai kurios valstybės narės priėmė naujus teisės aktus dėl ekonominių migrantų. Nuo tada imigracijos problemos laikomos opiu politinės darbotvarkės klausimu.

1.5 Europos Vadovų Taryba, 2003 m. liepos mėn. posėdžiavusi Salonikuose, pabrėžė „<...> būtinumą iširti <...> legalius būdus trečiųjų šalių piliečiams migruoti į Sąjungą, atsižvelgiant į valstybių narių priėmimo pajėgumus“⁽⁴⁾. Taip pat ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo nuomonėje⁽⁵⁾ „Imigracija, integracija ir užimtumas“ primygtinai pabrėžė aktyvios Bendrijos politikos ekonominės migracijos atžvilgiu ir teisės nuostatų derinimo svarbą. Atsižvelgiant į ES demografinį vystymąsi⁽⁶⁾ ir Lisabonos strategijos tikslus galima daryti išvadą, kad siekiant priimti ekonominius migrantus — tiek aukštos kvalifikacijos darbo jėgą, tiek žemesnės kvalifikacijos asmenis — būtinos aktyvios priemonės.

1.6 Kita vertus, negalima pamiršti, kad net ir Sąjungos piliečių iš naujųjų valstybių narių laisvas gyvenamosios ir darbo vietos pasirinkimas laikinai apribotas ir dėl to yra susidariusi keblė padėtis. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas išreiškia pageidavimą, kad šis apribojimas netrukus būtų panaikintas. Pereinamuoju laikotarpiu naujųjų valstybių narių piliečiams turi būti teikiama pirmenybė.

1.7 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas susirūpinęs stebi su imigracijos politika susijusias politines problemas ir kai kurių visuomenės dalių ir žiniasklaidos neigiamas reakcijas. Politikai ir asmenys, turintys įtakos formuojant nuomones, turėtų susilaikyti nuo rasistinių ir svetimšaliams priešiškų pareiškimų ir veikti suprasdami politinę atsakomybę ir savo elgesio auklėjimąjį poveikį.

⁽¹⁾ III-267 straipsnis.

⁽²⁾ KOM(2001) 386 galutinis.

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomonę, paskelbtą OL C 80, 2002 4 3 (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS), ir EP nuomonę, paskelbtą OL C 43 E, 2004 2 19 (autorė p. TERRON i CUSI).

⁽⁴⁾ Žr. Europos Vadovų Tarybos išvadą 30 punktą.

⁽⁵⁾ Žr. EESRK nuomonę, paskelbtą OL C 80, 2004 3 30 (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS).

⁽⁶⁾ Žr. Komisijos komunikatą dėl demografinių pokyčių (KOM(2005) 94, 2005 3 16).

1.8 Prireiks didelių visų dalyvaujančių pastangų, kad diskusijose dėl šios Žaliosios knygos būtų įveikta daugybė prietarų ir baimių, kurias šiuo metu kelia darbo jėgos imigracija. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ketina padėti, kad ši diskusija vyktų dalykiškai ir protingai.

2. Pastabos d 1 Žaliojoje knygoje iškelt klausim

2.1 Kokio laipsnio suderinimo ES turėtų siekti?

- Kokiu mastu turėtų būti rengiama Europos politika dėl darbo migracijos ir koks turėtų būti Bendrijos intervencijos lygis šiuo klausimu?
- Ar Europos migracijos įstatymu turėtų būti siekiama sukurti visapusę teisinę sistemą, taikytiną bet kuriam į ES atvykstančiam trečiosios šalies piliečiui, ar jis turėtų būti taikomas tik konkrečioms imigrantų grupėms?
- Jei būtų pasirinkta teisėkūros pagal sektorius pozicija, kurioms migrantų grupėms turėtų būti teikiama pirmenybė ir kodėl?
- Ar manote, kad turėtų būti nagrinėjamos ir kitos, kaip antai Europos paspartinta procedūra, pozicijos? Gal galėtumėte pasiūlyti kitų pasirinkimo variantų?

2.1.1 Europos ekonomikos ir socialinis komitetas pabrėžia, kad **b tina** ekonominių migrantų priėmimą reglamentuoti Bendrijos mastu. Taigi turėtų būti siekiama, kaip numatyta Sutarties dėl Konstitucijos projekte, aukšto laipsnio suderinimo. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo anksčiau pabrėžtose nuomonėse (7) reikalavo skubiai kurti bendrą imigracijos politiką ir rengti suderintus teisės aktus. Europos Sąjungai ir valstybėms narėms reikia lanksčių teisės aktų, leidžiančių legalią ir skaidrią tiek aukštos kvalifikacijos darbuotojų, tiek žemesnės kvalifikacijos reikalaujančią veiklą būtinos darbo jėgos imigraciją.

2.1.2 Sutartyje dėl Konstitucijos nustatytos tokios bendrų teisės aktų dėl imigracijos ribos: „Šis straipsnis (III-267) neturi įtakos valstybių narių teisei nustatyti į jų teritoriją iš trečiųjų šalių ieškoti samdomo arba savarankiško darbo atvykstančių trečiųjų šalių piliečių priėmimo apimtį“ (8). Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas laikosi nuomonės, kad šis apribojimas netrukdo tikslui priimti suderintus ES teisės aktus dėl ekonominių migrantų priėmimo; suderinimas turi vykti palaipsniui, suteikiant valstybėms narėms prisitaikyti reikalingus pereinamuosius laikotarpius.

(7) Žr. EESRK nuomonę dėl Komunikato dėl Bendrijos imigracijos politikos, paskelbtą OL C 260, 2001 9 17 (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS) ir EESRK nuomonę dėl Komunikato dėl bendros politikos nelegalios imigracijos srityje, paskelbtą OL C 149, 2002 6 21 (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS).

(8) III-267 straipsnio 5 dalis.

2.1.3 Pritardamas Komisijos pasiūlymui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas taip pat laikosi nuomonės, kad geriau nustatyti išsamius teisinius pagrindus (horizontalaus pobūdžio) nei priimti specialius sektoriams skirtus teisės aktus. Anksčiau Komisijos pateiktas teisėkūros projektas, kuriam pritarė ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, apėmė trečiųjų šalių piliečių, daugiau nei tris mėnesius valstybės narės teritorijoje besiverčiančių samdomu darbu, dirbančių savarankiškai arba užsiimančių kitokia ekonomine veikla, atvykimo ir apsigyvenimo sąlygas. Papildomai galėtų būti priimtose specialios nuostatos, skirtos tam tikroms grupėms, pavyzdžiui, sezoniniams darbuotojams, organizacijos viduje perkeliama asmenims, paslaugų teikėjams ir pan.

2.1.4 Europos Vadovų Tarybai nusprendus laikytis teisėkūros pagal sektorius pozicijos (priimti tik aukštos kvalifikacijos migrantus), tai turėtų diskriminuojantį poveikį. Tokį sprendimą Tarybai būtų priimti lengviau, tačiau būtų nukrypta nuo Sutarties dėl Konstitucijos nuostatų.

2.1.5 Taip pat reikėtų priminti, kad daugumos valstybių narių teisės aktai užkerta kelią ekonominei aukštos ar žemesnės kvalifikacijos darbuotojų imigracijai, tačiau kartu didėja nelegalios imigracijos, šešėlinės ekonomikos ir neteisėtų darbo santykių apimtys (9). Kaip savo nuomonėje (10) išdėstė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, kai kuriose valstybėse narėse pastebimas akivaizdus teisėtų ekonominės imigracijos galimybių stokos ir nelegalios imigracijos augimo tarpusavio ryšys.

2.2 Vietinės darbo rinkos pirmumas

- Kaip galime užtikrinti, kad būtų veiksmingai taikomas „Bendrijos pirmumo“ principas?
- Ar dabartinis Bendrijos pirmumo apibrėžimas tebėra aktualus? Jei ne, kaip jis turėtų būti keičiamas?
- Kuriems kitiems ekonominiams migrantams (neįtraukiant organizacijos viduje perkeliama darbuotojų) Bendrijos pirmumo koncepcija galėtų būti laikoma netinkama?
- Neskaitant ilgalaikių gyventojų, kurioms trečiųjų šalių piliečių kategorijoms galbūt turėtų būti teikiama pirmenybė, lyginant su pirmą kartą atvykstančiais trečiųjų šalių darbuotojais?
- Ar pirmenybės teisė, atsižvelgiant į tiksliai nustatytas sąlygas, turėtų būti teikiama trečiųjų šalių piliečiams, kurie tam tikrą laikotarpį dirbo ES, bet laikinai iš jos išvyko?

(9) Nuomonė SOC/172 dėl Pilietinės visuomenės vaidmens kovojant su nelegaliu darbu, priimta EESRK plenarinėje sesijoje 2005 balandžio 6-7 d. (pranešėjas p. HAHN).

(10) Žr. nuomonę dėl Komisijos komunikato dėl Ryšio tarp legalios ir nelegalios migracijos tyrimo (KOM(2004) 412 galutinis), priimtą EESRK plenarinėje sesijoje 2004 12 15 (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS).

- Ar trečiųjų šalių darbuotojų judėjimo iš vienos valstybės narės į kitą palengvinimas būtų naudingas ES ekonomikai ir nacionalinėms darbo rinkoms? Kaip tai galėtų būti veiksmingai įgyvendinama? Su kokiais apribojimais ir (arba) palengvinimais?
- Kaip Europos viešosios įdarbinimo tarnybos (VIT) ir EURES darbo mobilumo portalas galėtų palengvinti trečiųjų šalių darbuotojų darbo migraciją?

2.2.1 Nauji Europos teisės aktai dėl imigracijos neturi pažeisti direktyvų dėl kovos su diskriminacija darbo rinkoje nuostatų.

2.2.2 Bendrijos pirmumo principas turi būti taikomas visiems ES darbo rinkos dalyviams, o ne tik atitinkamos valstybės narės ar Europos Sąjungos⁽¹⁾ darbuotojams. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas laikosi nuomonės, kad Bendrijos pirmumas turėtų būti taikomas ir šioms grupėms:

- valstybių narių piliečiai,
- ilgalaikiai gyventojai iš trečiųjų šalių⁽²⁾,
- leidimą dirbti ir gyventi vienoje valstybėje narėje turintys asmenys iš trečiųjų šalių⁽³⁾,
- asmenys iš trečiųjų šalių, jau teisėtai dirbę ir gyvenę ES (laikinaai grįžę į savo šalį).

2.2.3 Turi būti skatinamas migrantų mobilumas tarp jų kilmės šalies ir priimančios šalies, nes tai teigiamai veikia kilmės šalies ekonominį ir socialinį vystymąsi ir mažina pavojų, kad migrantai dirbs nelegaliai. Todėl Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto požiūriu, jeigu pirmenybės teisė turėtų būti įteisinta ir įgyvendinama, ji turėtų būti taikoma tam tikrą laiką dirbusiems ES ir laikinai iš ES išvykusiems asmenims iš trečiųjų šalių.

2.2.4 Tiriant darbo rinkos problemas Europoje, visur nustatytas žemas darbo jėgos mobilumas. Mobilumo skatinimas yra vienas iš Europos užimtumo strategijos tikslų. Migrantai neabejotinai gali ilgą laiką padėti didinti mobilumą tarp atskirų Europos valstybių darbo rinkų.

⁽¹⁾ 1994 m. birželio 20 d. Tarybos rezoliucija.

⁽²⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Ilgalaikius leidimus turinčių trečiųjų šalių piliečių statuso*, paskelbtą OL C 36, 2002 2 8 (pranešėjas – PARIZA CASTAÑOS).

⁽³⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo, siekiant apmokamo darbo ar savarankiškai dirbančio asmens ekonominės veiklos sąlygų*, paskelbtą OL C 80, 2002 4 3 (pranešėjas – PARIZA CASTAÑOS).

2.2.5 Per EURES tinklą yra koordinuojama valstybių narių viešųjų įdarbinimo tarnybų veikla, kad darbo jėgai judant būtų užpildytos laisvos darbo vietos Europoje. EURES tinklas yra labai svarbi tinkamo ES darbo rinkos ir naujų migracijos srautų valdymo priemonė. Siekdama valdyti migracijos srautus, EURES turi susieti informaciją apie laisvas darbo vietas valstybėse narėse ir darbo ieškančius asmenis, taip pat į sistemą įtraukti imigravusių darbo jėgą, kuri apskritai yra mobilesne.

2.2.6 EURES tinklas ir ateityje galėtų būti svarbi naujų migracijos srautų valdymo priemonė, kuria naudotųsi valstybių narių konsulatams migrantų kilmės šalyse. Galima būtų sukurti sistemą, pagal kurią laisvos darbo vietos, kurios per daugiausia 60 dienų nebuvo užimtose ES darbo rinkoje, per konsultatus būtų pasiūlytos kandidatams jų kilmės šalyje. Atitinkami konsulatų darbuotojai turėtų specializuotis darbo rinkos ir darbo migracijos srityje. Taip pat ir ES delegacijos galėtų informuoti susidomėjimą pareiškusių kandidatus apie EURES tinkle registruotas laisvas darbo vietas.

2.3 Priėmimo sistemos

- Ar trečiųjų šalių piliečių priėmimą į ES darbo rinką turėtų lemti konkrečios laisvos darbo vietos, ar valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė priimti trečiųjų šalių piliečius ir nekeliant tokios sąlygos?

- Kokia tvarka turėtų būti taikoma nepatenkantiems į darbo rinką ekonominiams migrantams?

2.3.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo nuomonėje⁽⁴⁾ dėl Pasiūlymo priimti direktyvą, nustatančią trečiųjų šalių piliečių priėmimo sąlygas, jau konstatavo, kad reikalingos dvi legalaus migrantų priėmimo sistemos.

2.3.2 Sąlyga, kad migrantui dar esant jo kilmės šalyje būtų numatyta konkreči darbo vieta, turėtų padėti valdyti didžiąją naujosios ekonominės migracijos dalį. Ši sistema ypač tinka specialistams ir sezoniniams darbuotojams ir yra naudojama didelių bendrovių bei organizacijų, kurios gali ieškoti darbuotojų kilmės šalyje.

⁽⁴⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo, siekiant apmokamo darbo ar savarankiškai dirbančio asmens ekonominės veiklos sąlygų*, paskelbtą OL C 80, 2002 4 3 (pranešėjas – PARIZA CASTAÑOS).

2.3.3 Visgi darbo rinkos dalis, kurioje dirba imigrantai, tenka mažoms įmonėms, amatams, namų darbininkams ir su priežiūra ir globa susijusiai veiklai. Šiais atvejais darbdavys ir svetimšalis darbuotojas negali susipažinti kilmės šalyje. Kai kuriose šalyse darbo jėgos poreikis šiose srityse patenkinamas per šešėlinę ekonomiką ir nelegalią imigraciją. Anksčiau minėtoje nuomonėje⁽¹⁵⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas jau siūlė, kad Bendrijos teisės aktuose dėl legalaus migrantų priėmimo būtų numatytas šešis mėnesius galiojantis leidimas gyventi, kol bus ieškoma darbo, kurį turėtų reguliuoti atitinkamos valstybės narės kartu su socialiniais partneriais.

- Ar manote, kad ekonominių poreikių patikrinimas yra naudingas? Ar jis turėtų būti taikomas lanksčiai, pavyzdžiui, atsižvelgiant į atitinkamos įmonės regioninę ir sektoriaus charakteristiką arba jos dydį?
- Ar turėtų būti koks nors minimalus laikotarpis, per kurį turi būti skelbiama apie laisvą darbo vietą, ir tik tuomet, kai jis pasibaigia, gali būti svarstoma trečiosios šalies pareiškėjo kandidatūra tai darbo vietai užimti?
- Koku kitu būdu būtų galima veiksmingai įrodyti, kad yra poreikis priimti trečiosios šalies darbuotoją?
- Ar ekonominių poreikių patikrinimas turėtų būti kartojamas pasibaigus leidimo dirbti galiojimo laikui, jei darbo sutartis, kuria remiantis trečiosios šalies darbuotojui buvo leista atvykti, buvo arba bus atnaujinta?

2.3.4 Ekonominių poreikių patikrinimas arba konkretus laisvos darbo vietos buvimo įrodymas yra būtinas kriterijus, siekiant valdyti būsimą migraciją. Tokia sistema leistų pasiūlyti migrantui laisvą darbo vietą jau kilmės šalyje ir tokia procedūra būtų valdoma didžioji imigracijos dalis.

2.3.5 Šiai procedūrai būtina, kad gerai dirbtų EURES tinklas, o konsulatai turėtų atitinkamai parengtų darbuotojų. Viena visoje ES paskelbta laisva vieta naujesiems migrantams turėtų būti siūloma tik trumpą laiką (vieną du mėnesius). Jei procedūra užtruktų ilgiau, darbdaviai galėtų laikyti ją neefektyvia.

2.3.6 Procedūra turėtų būti naudojama lanksčiai, nes mobilumas Europos darbo rinkose yra labai nedidelis. Didžiausias mobilumas pastebimas aukštos kvalifikacijos reikalaujančiose srityse, kur mokami ypač dideli darbo užmokesčiai. Daugumos darbuotojų mobilumas netgi vienos valstybės teritorijoje yra ribotas. Daugeliu samdomos veiklos ir profesijų atveju praktikoje pastebimas stiprus darbo rinkos ar daugelio įvairių darbo rinkų susiskaldymas.

2.3.7 Pasibaigus leidimo dirbti, pagal kurį imigrantas buvo legaliai priimtas, galiojimo laikui, jei darbo sutartis pratęsiama

⁽¹⁵⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo, siekiant apmokamo darbo ar savarankiškai dirbančio asmens ekonominės veiklos, sąlygų*, paskelbtą OL C 80, 2002 4 3 (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS).

arba atnaujinama, ekonominių poreikių pakartotinio patikrinimo turėtų būti atsisakyta. Jei darbo ieškantis asmuo yra registruotas valstybės narės, kurioje gyvena, viešojoje įdarbinimo tarnyboje, naujas ekonominių poreikių patikrinimas taip pat neturėtų būti atliekamas.

- Kokios alternatyvios laisvai pasirenkamos sistemos galėtų būti numatytos?
- Ar atrankos sistema galėtų veikti kaip galima bendra ekonominių migrantų priėmimo į darbo rinką taisyklė ES lygmeniu ir kokie turėtų būti atitinkami kriterijai?
- Kaip būtų galima darbdaviams visapusiškai užtikrinti galimybę gauti kandidatų gyvenimo aprašymus visoje ES ir kaip šiame kontekste turėtų būti stiprinamas EURES?
- Ar turėtų būti numatyta galimybė išduoti „darbo ieškančio asmens leidimą“?

2.3.8 Valstybės narės institucijos, bendradarbiaudamos su socialiniais partneriais, gali nuspręsti, kad neatliekant išankstinio ekonominių poreikių patikrinimo tam tikros profesijos atstovams, šakoms ar regionams reikia atverti darbo rinką. Daugiau lankstumo galėtų suteikti įvairios procedūros, pavyzdžiui, ribotam laikui išduodami leidimai gyventi ieškantiems darbo, „žaliosios kortelės“ arba darbuotojų kvotos, nustatytos susitarimuose su trečiosiomis šalimis.

2.3.9 Taip pat priimtiems migrantams tam tikram laikotarpiui, per kurį jie galėtų ieškoti darbo, būtų išduodami darbo ieškančių asmenų leidimai. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas tam pasiūlė šešis mėnesius, o Didžiosios Britanijos sistemoje leidimai suteikiami vienerių metų laikotarpiui. Norintys gauti tokį leidimą asmenys turi įrodyti, kad turi sveikatos draudimą ir pakankamai lėšų pragyventi.

2.3.10 Greitai ir lanksčiai atrankai ES ir ekonominių migrantų priėmimui pagal skubią procedūrą galėtų būti įvesta atitinkama forma, kurioje darbo ieškantis asmuo nurodytų tam tikrus duomenis, pavyzdžiui, darbo patirties trukmę, išsilavinimą ir profesinį pasirengimą, kalbų mokėjimą, ES gyvenančius šeimos narius ir pan. Kiekviena valstybė narė galėtų taikyti šią sistemą atsižvelgdama į savo poreikius. Darbdaviai per EURES tinklą galėtų susipažinti su darbo ieškančių asmenų gyvenimo aprašymais. Priėmimo kriterijai turi remtis išvardytais reikalavimais, kartu turi būti išvengta bet kokios formos diskriminacijos.

2.3.11 Sprendimą apie migrantų priėmimą ir terminuotų darbo ieškančių asmenų leidimų suteikimą priima valstybės narės, pasitarusios šiuo klausimu su socialiniais partneriais. Viešosios įdarbinimo tarnybos privalo padėti darbo ieškantiems migrantams.

2.4 Priėmimo savarankiškam darbui tvarka

- Ar ES turėtų būti nustatytos bendros savarankiškai dirbančių trečiųjų šalių piliečių priėmimo taisyklės? Jei taip, tai kokiomis sąlygomis?
- Ar būtų galima nustatyti lankstesnę tvarką savarankiškai dirbantiems asmenims, norintiems atvykti į ES trumpiau nei vieneriems metams vykdyti konkrečią sutartį su ES klientu? Jei taip, tai kokią?

2.4.1 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas taip pat laikosi nuomonės, kad ES lygiu turėtų būti priimti bendri suderinti teisės aktai dėl trečiųjų šalių piliečių priėmimo savarankiškam darbui. Savo nuomonėje⁽¹⁶⁾ dėl Pasiūlymo priimti direktyvą, nustatančią trečiųjų šalių piliečių priėmimo sąlygas, Komitetas jau pritarė tokiam reglamentavimui ir pateikė keletą pasiūlymų dėl dalinių pakeitimų.

2.4.2 Galima būtų priimti specialų teisės aktą arba reglamentuoti samdomą ir savarankišką darbą toje pačioje direktyvoje, kaip anksčiau siūlė Komisija.

2.5 Prašymai gauti leidimą(-us) dirbti ir gyventi

- Ar ES lygiu turėtų būti suteikiamas bendras leidimas dirbti ir gyventi? Kokie jo privalumai ar trūkumai?
- O gal turėtų būti siūlomas vienas bendras prašymas (gauti leidimus dirbti ir gyventi)?
- Ar yra kitų pasirinkimo variantų?

2.5.1 Kalbant apie leidimo gyventi ir leidimo dirbti tarpusavio santykį, atskirų valstybių teisės aktuose yra žymių skirtumų. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas mano, kad būtina priimti ES lygiu suderintus teisės aktus. Leidimams išduoti turėtų būti paskirta atitinkama atskiros valstybės institucija. Vienos valstybės narės suteiktas leidimas visais atžvilgiais turi būti pripažįstamas visoje ES.

2.5.2 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas laikosi nuomonės, kad teisės aktais turėtų būti kiek įmanoma sumažintos administravimo sąnaudos ir supaprastinta procedūra visiems susijusiems asmenims (migrantams, darbdaviams ir institucijoms). Pritariama vieninteliui leidimui — leidimui gyventi, kuris susietas su leidimu dirbti.

2.5.3 Bendra prašymų nagrinėjimo sistema („vieno langelio sistema“) supaprastintų dabartinę procedūrą.

⁽¹⁶⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo, siekiant apmokamo darbo ar savarankiškai dirbančio asmens ekonominės veiklos, sąlygų*, paskelbtą OL C 80, 2002 4 3 (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS).

2.6 Galimybė keisti darbdavį ir (arba) sektorių

- Ar trečiosios šalies darbuotojui turėtų būti taikomi kokie nors mobilumo apribojimai gyvenamosios valstybės narės darbo rinkoje? Jei taip, tai kokie (darbdavio, sektoriaus, regiono ir pan.), kokiomis aplinkybėmis ir koku laikotarpiu?
- Kas turėtų gauti leidimą? Darbdavys, darbuotojas ar abu bendrai?

2.6.1 Leidimo turėtojas visais atvejais turi būti pats darbuotojas.

2.6.2 Išduodant leidimą gyventi bendrovei pasiūlius darbo vietą, valstybė turi užtikrinti, kad ši bendrovė vykdytų savo pareigą užregistruoti darbo santykius ir darbdavio pareigas dėl socialinio draudimo. Pirmasis tokio darbuotojo darbas valstybėje narėje, išdavusioje leidimą, būtinai turi būti bendrovėje, kuri pasiūlė jam darbo vietą. Vėliau darbuotojas turi galėti keisti darbdavį be kokių nors sektoriaus ar geografinių apribojimų.

2.6.3 Visgi būtų galima reikalauti, kad apie kiekvieną darbdavio pakeitimo atvejį būtų teikiama informacija leidimą gyventi išdavusioms institucijoms bent jau pirmaisiais šio dokumento galiojimo metais. Tai palengvintų kontrolę, kuria siekiama atskleisti galimus tariamų darbdavių, įvežančių migrantus, sukčiavimus.

2.6.4 Darbuotojas iš užsienio šalies pagal nacionalinės darbo teisės nuostatas privalo iš anksto informuoti savo darbdavį apie darbo pakeitimą.

2.7 Teisės

- Kokios konkrečios teisės turėtų būti suteikiamos trečiųjų šalių piliečiams, laikinai dirbantiems ES?
- Ar tam tikrų teisių turėjimas turėtų priklausyti nuo tam tikro minimalus buvimo laikotarpio? Jei taip, tai kokių teisių ir nuo kokios trukmės laikotarpio?
- Ar turėtų būti paskatų, pvz., geresnės sąlygos šeimoms susijungti ar ilgalaikio gyventojų statusui įgyti, tam tikroms trečiųjų šalių darbuotojų kategorijoms pritraukti? Jei taip, kodėl ir kokios?

2.7.1 Šios diskusijos išeities taškas turi būti diskriminacijos uždraudimas. Kad ir kokiam laikui suteiktas leidimas gyventi ir dirbti, migruojantis darbuotojas ekonominiu, darbo teisės ir socialiniu atžvilgiu turi turėti tokias pat teises, kaip ir kiti darbuotojai.

2.7.2 Teisė susijungti šeimai yra pagrindinė teisė, kuri kol kas nėra pakankamai ginama nei ES direktyvoje⁽¹⁷⁾, nei tam tikrų valstybių nacionalinėje teisėje. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas dėl to ragina Komisiją imtis naujos įstatymų leidybos iniciatyvos, vadovaujantis Europos Parlamento ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto⁽¹⁸⁾ pasiūlymais. Šeimos susijungimo teisė, kuri yra viena iš pagrindinių žmogaus teisių, turi būti taikoma ir visiems trečiųjų šalių piliečiams, nesuteikiant vienai migrantų grupei pirmenybės kitų atžvilgiu.

2.7.3 Komisijos pateiktoje Žaliojoje knygoje neišvardytos jokios pareigos, kurias turi vykdyti migrantai. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas laikosi nuomonės, kad tiek Sąjungos gyventojai, tiek joje gyvenantys trečiųjų šalių piliečiai yra įpareigoti laikytis juos priimančios šalies įstatymų.

2.7.4 Bendrijos teisės aktai dėl migracijos turi vadovautis į Sutartį dėl Konstitucijos įtraukta Pagrindinių teisių ir laisvių chartija, nes daugelio valstybių narių šiuo metu galiojančioje nacionalinėje teisėje yra nuostatų, kurios šiai Chartijai prieštarauja.

2.7.5 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pritaria Komisijos požiūriui, kad kai kurios teisės turi priklausyti nuo buvimo valstybėje narėje trukmės. Laikini gyvenančio ir ilgalaikio gyventojų teisės skirsis. Komitetas siūlo trečiųjų šalių piliečiams, teisėtu pagrindu laikinai dirbantiems ar gyvenantiems ES, suteikti tokias ypatingas teises:

- teisė į socialinį aprūpinimą, įskaitant medicininę priežiūrą,
- tokios pačios galimybės, kaip ir valstybės narės piliečiams, naudotis prekėmis ir paslaugomis, įskaitant gyvenamąsias patalpas,
- bendro ir profesinio lavinimo galimybės,
- liudijimų, diplomų ir baigimo pažymėjimų pripažinimas, laikantis Bendrijų teisės aktų nuostatų,
- vaikų teisė į mokslą, įskaitant studijų pašalpas ir stipendijas,
- teisė užsiimti pedagoginiu darbu ir moksliniais tyrimais, kaip apibrėžta Pasiūlyme priimti direktyvą⁽¹⁹⁾,

⁽¹⁷⁾ Žr. Direktyvą 2003/86/EB.

⁽¹⁸⁾ Žr. EESRK nuomones, paskelbtas OL C 207, 2000 7 18 (pranešėja p. CASSINA) ir OL C 241, 2002 10 7 (pranešėjas p. MENGOZZI), ir EP nuomonę, paskelbtą OL C 135, 2001 5 7 (pranešėjas p. WATSON).

⁽¹⁹⁾ Žr. Komisijos pasiūlymą dėl Tarybos direktyvos dėl Specialios leidimų išdavimo procedūros trečiųjų šalių piliečiams mokslinių tyrimų tikslais (KOM(2004)178). Taip pat žr. EESRK plenarinėje sesijoje 2004 10 27 šiuo klausimu priimtą nuomonę (pranešėja p. KING).

- teisė prirėikus gauti nemokamą teisinę pagalbą,
- teisė naudotis nemokamomis įdarbinimo tarnybos paslaugomis,
- teisė į priimančios bendruomenės kalbos mokymą,
- teisė į kultūrinį savitumą,
- laisvo judėjimo ir gyvenamosios vietos pasirinkimo teisė valstybės narės ribose.

2.7.6 Direktyvoje dėl ilgalaikių leidimų gyventi turinčių trečiųjų šalių piliečių statuso numatyta nemažai šiai asmenų grupei skirtų ypatingų teisių, visų pirma susijusių su buvimo teisės trukme ir laisvo judėjimo teise bei gyvenamosios vietos pasirinkimo laisve kitose ES valstybėse narėse. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo nuomonėje⁽²⁰⁾ jau pateikė nuomonę ir dėl kitų teisių. Prie svarbiausių priskirtinos pilietinės ir politinės teisės. Minėtoje nuomonėje Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pasiūlė ilgalaikius leidimus gyventi turintiems asmenims suteikti tokią pačią rinkimų į savivaldybes ir Europos Parlamentą teisę, kaip ir gyventojams iš kitų ES valstybių narių. Be to, Komitetas priėmė Konventui skirtą nuomonę savo iniciatyva⁽²¹⁾, kurioje ragina Konventą „Sąjungos pilietybei suteikti numatyti naują kriterijų, būtent Sąjungos pilietybę, atsirandančią ne tik dėl kurios nors valstybės narės pilietybės turėjimo, bet ir dėl ilgalaikio gyvenimo Europos Sąjungoje“. Komitetas skatina Komisiją šiuo atžvilgiu imtis naujų iniciatyvų.

2.7.7 Taip pat Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas 2004 m. priėmė nuomonę savo iniciatyva⁽²²⁾, kurioje Europos Sąjungai ir valstybėms narėms pasiūlė ratifikuoti JTO visuotiniame susirinkime priimtą „Tarptautinę konvenciją dėl migruojančių darbuotojų ir jų šeimų teisių apsaugos“⁽²³⁾, kad Europa padėtų skatinti pasaulinės migruojančių darbuotojų žmogaus ir pagrindinių teisių plėtrą. Komitetas ragina Komisiją imtis naujų iniciatyvų, kad ši Konvencija būtų ratifikuota.

2.7.8 ES turi užtikrinti, kad teisės aktai dėl imigracijos atitiktų TDO normas.

⁽²⁰⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Ilgalaikius leidimus turinčių trečiųjų šalių piliečių statuso*, paskelbtą OL C 36, 2002 2 8 (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS).

⁽²¹⁾ Žr. nuomonės dėl *Sąjungos pilietybės suteikimo*, paskelbtos OL C 208, 2003 9 3, 6.4 ir 6.5 punktus (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS).

⁽²²⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Tarptautinės konvencijos dėl migruojančių darbuotojų ir jų šeimų teisių apsaugos*, paskelbtą OL C 302, 2004 12 7 (pranešėjas p. PARIZA CASTAÑOS).

⁽²³⁾ 1990 m. gruodžio 18 d. Rezoliucija Nr. 45/158, įsigaliojusi nuo 2003 m. liepos 1 d.

2.7.9 Moterų ir vyrų lygybė yra Bendrijos vertybių dalis ir turi būti garantuojama teisės aktuose dėl imigracijos. Visi Bendrijos teisės aktai, kovojantys prieš diskriminaciją turėtų būti garantuojami.

2.7.10 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas laikosi nuomonės, kad diskriminuojantys kriterijai, kuriais būtų viliojamos tam tikros ypatingų migrantų grupės, negali būti įtraukti į pagrindines teises.

2.8 Integracija, grįžimas ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis

- Kokios papildomos priemonės turėtų būti numatytos siekiant palengvinti ekonominių migrantų priėmimą ir integravimą tiek ES, tiek jų kilmės šalyse?
- Ką pagal ES vystymosi politikos kryptis galėtų padaryti ES, kad skatintų „protų cirkuliaciją“ ir išspręstų potencialiai neigiamą „protų nutekėjimo“ poveikį?
- Ar besivystančioms šalims turėtų būti kompensuojama (kas ir kaip) už jų investicijas į žmogiškąjį kapitalą, iškeliaujantį į ES? Kaip gali būti ribojami tokie neigiami padariniai?
- Ar priimančioji ir kilmės šalys turėtų būti įpareigos užtikrinti laikinų ekonominių migrantų grįžimą? Jei taip, kokiomis aplinkybėmis?
- Kaip galėtų būti valdomas grįžimas abipusės priimančios ir kilmės šalies naudai pagrindu?
- Ar priėmimo atžvilgiu turėtų būti teikiama pirmenybė tam tikroms trečiosioms šalims ir kaip?
- Ar tokia pirmenybė galėtų būti siejama su specialiomis struktūromis, kaip pvz. Europos kaimynystės politika ar pasirengimo plėtrai strategijos?

2.8.1 Bendradarbiavimas su kilmės šalimis turi būti pagrindinis ES ekonominių migrantų priėmimo ir migracijos srautų valdymo politikos klausimas. Turi būti atsižvelgiama ne vien į Europos, bet ir į šių šalių interesus. ES neturi statyti naujų vystymosi barjerų. Žmonių iš besivystančių šalių imigracija į Europą turi padėti vystyti šias šalis ekonominiu ir socialiniu požiūriu.

2.8.2 Kai kurių Europos šalių vyriausybės labai suinteresuotos, kad kilmės šalys bendradarbiautų kovojant su nelegalia migracija, kontroliuojant sienas ir grąžinant atgal nepriimtus asmenis. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

jau yra aiškiai išdėstęs savo požiūrį⁽²⁴⁾, kad bendradarbiavimas turi būti platesnis ir apimti visą migracijos srautų reguliavimą ir administravimą.

2.8.3 Žaliojoje knygoje konstatuojama, kad ypač kvalifikuotos darbo jėgos emigracija („protų nutekėjimas“) kilmės šalims turi neigiamų pasekmių, nes investicijos į jų parengimą atsiperka ne šioms šalims. Dabartinė specialistų įdarbinimo praktika šią problemą galėtų dar paaštrinti. Taigi būtina numatyti kompensacijas, kuriomis šioms šalims būtų atlyginti patirti nuostoliai. ES turėtų žymiai padidinti investicijas į bendradarbiavimo ir vystymosi programas, kuriomis kilmės šalyse būtų skatinamas švietimas, specialistų rengimas ir moksliniai tyrimai. Pavyzdžiui, Europos Sąjunga investicijas turėtų skirti laikydamasi praktiško požiūrio, kad palengvintų ekonominį ir socialinį vystymąsi padidinant trečiosiose šalyse mokymo įstaigų, kuriose rengiami ES reikalingi tokie kvalifikuoti darbuotojai kaip mokytojai, slaugytojai ir gydytojai, skaičių. Daug trečiųjų šalių apriboja mokymo įstaigų skaičių, nes trūksta išteklių, ir dėl to daug jų piliečių, atitinkančių priėmimo reikalavimus, turi laukti ne mažiau kaip metus, kad galėtų gauti vietą mokymo įstaigoje. Didinant mokymo įstaigų skaičių turėtų sumažėti proto nutekėjimo poveikis. Be to, Europa derybose prekybos klausimais turėtų būti lankstesnė nei iki šiol.

2.8.4 ES taip pat turėtų remti priemones, padedančias savanoriškai grįžti į jų kilmės šalis migrantams, kurie profesiniais ar verslininkų gebėjimais gali prisidėti prie vystymosi savo šalyse. Šiuo atžvilgiu Direktyvoje dėl ilgalaikių gyventojų numatytos galimybės laikinai grįžti į kilmės šalį turėtų būti padidintos. Trečiosios šalies pilietis, gavęs leidimą gyventi ES ir ketinantis dėl profesinių ar investicinių planų grįžti į savo šalį, neturėtų prarasti teisės gyventi ES. Aukštos kvalifikacijos darbuotojų mainai tarp Europos ir kilmės valstybių įmanomi tik ES parengus lanksčius teisės aktus.

2.8.5 Protų cirkuliacija galėtų vykti lengviau, jeigu būtų paskatinti valstybių narių piliečiai, turintys dvigubą paveldą – grįžti savo tėvų ir (arba) senelių kilmės šalį turėdami darbo arba investicinių projektą, kuris būtų nustatytos trukmės.

2.8.6 Įgyvendinant Bendrijos programas dėl bendradarbiavimo, visų pirma turėtų būti skatinami investiciniai projektai, kuriuose dalyvauja kilmės šalių specialistai bei investitoriai, ypač į jas grįžę asmenys. Tokie investiciniai projektai turėtų būti remiami norinčių grįžti migrantų, turinčių leidimą gyventi ES, net jei jie ketina tik laikinai grįžti į savo šalį.

⁽²⁴⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl Komunikato dėl bendros politikos nelegalios imigracijos srityje, paskelbtą OL C 149, 2002 6 21 (pranešėjas p. PARIZA CASTANOS).

2.8.7 Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo nuomonėje dėl Bendrijos politikos grįžtančių asmenų atžvilgiu ⁽²⁵⁾ ir ankstesnėje nuomonėje dėl Žaliosios knygos ⁽²⁶⁾ išaiškino, kaip, jo nuomone, savanoriškas migrantų grįžimas gali padėti vystyti kilmės šalis ekonominiu ir socialiniu požiūriu.

2.8.8 Turi būti gerinamas migracijos valdymas ir administravimas bendradarbiaujant su kilmės šalimis. Šalyse, iš kurių atvyksta daug migrantų, valstybėms narėms reikalingi atitinkama specializaciją turintys kompetentingi konsulatų darbuotojai. Taip pat aktyviau dalyvauti galėtų ES delegacijos.

2.8.9 ES su šalimis kandidatėmis galėtų sudaryti susitarimus dėl pirmumo, teikiamo migrantams iš jų.

2.8.10 ES taip pat galėtų su atskiromis šalimis ir regioninėmis organizacijomis sudarytuose bendradarbiavimo susitarimuose numatyti teikti pirmenybę migrantams iš jų; kartu turi būti išvengta bet kokios formos diskriminacijos etniniu ar kultūriniu pagrindu.

2.8.11 Baigiant Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas patvirtina savo rekomendaciją įtraukti į Europos migracijos politiką imigrantų integraciją. Komitetas šiuo klausimu įvairiose nuomonėse ⁽²⁷⁾ ir 2002 m. konferencijoje ⁽²⁸⁾ pateikė nemažai pasiūlymų. Europos Sąjunga turėtų parengti integracijos programą ir jos Finansinėse perspektyvose numatyti pakankamai lėšų. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas pasirengęs bendradarbiauti su Komisija ruošiant šią programą. Žaliojoje knygoje turėtų būti daromos nuorodos į visas susijusias tarptautines ir Europos sutartis bei konvencijas ⁽²⁹⁾.

2005 m. birželio 9 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkė

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁵⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Komunikato dėl Bendrijos politikos grąžinant nelegaliai gyvenančius asmenis*, paskelbtą OL C 85, 2003 4 8 (pranešėjas p. PARIZA CASTANOS).

⁽²⁶⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Žaliosios knygos dėl Bendrijos politikos grąžinant nelegaliai gyvenančius asmenis*, paskelbtą OL C 61, 2003 3 14 (pranešėjas p. PARIZA CASTANOS).

⁽²⁷⁾ Žr. EESRK nuomonę, paskelbtą OL C 80, 2004 3 30 (pranešėjas p. PARIZA CASTANOS), ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę dėl *Imigracijos, integracijos ir pilietinės visuomenės vaidmens*, paskelbtą OL C 125, 2002 5 27 (pranešėjas p. PARIZA CASTANOS, antrasis pranešėjas p. MELÍCIAS).

⁽²⁸⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl *Imigracijos, integracijos ir užimtumo*, paskelbtą OL C 80, 2004 3 30 (pranešėjas p. PARIZA CASTANOS).

⁽²⁹⁾ **TDO:**

- Konvencija dėl migruojančių darbuotojų (persvarstyta), 1949 (n° 97)
- Rekomendacija dėl migruojančių darbuotojų (persvarstyta), 1949 (n° 86)
- Konvencija dėl migruojančių darbuotojų (papildomos nuostatos), 1975 (n° 143)
- Konvencija dėl migruojančių darbuotojų, 1975 (n° 151)
- TDO konstitucijos 24 ir 26 straipsniai
- Rezoliucija dėl sąžiningo požiūrio į migruojančius darbuotojus globalioje ekonomikoje, 2004 m. birželis

Europos Taryba:

- Europos socialinė chartija, 1961 (n° 35) ir Persvarstyta Europos socialinė chartija, 1996 (n° 163)
- Europos konvencija dėl migruojančių darbuotojų teisinės padėties, 1977 (n° 93)

Europos Sąjunga:

- ES pagrindinių teisių chartija, 2000 (Sutarties dėl Konstitucijos II dalis, 2004)

JTO:

- Deklaracija dėl asmenų, neturinčių šalies, kurioje gyvena, pilietybės, žmogaus teisių
- Tarptautinė konvencija dėl visų migruojančių darbuotojų ir jų šeimos narių teisių apsaugos.